บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน แนวโน้มการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมบรรจุกระป๋องหรือขายเป็นฝักสดมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะตลาดต่างประเทศมีความต้องการสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากในปี 2531 ที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋องไปจำหน่ายได้สูงถึง 23,395 ตัน คิดเป็นมูลค่า 451 ล้านบาท (ตารางที่ 1-1) หรือมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงถึง 348 เท่าตัวในช่วงเวลา 15 ปี (2517-2531) ประเทศที่สั่งซื้อรายใหญ่ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา และเยอรมัน โดยมีสัดส่วนการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 42.06 19.64 7.30 6.43 และ 5.04 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทยตามลำดับ (ตารางที่ 1-2) นอกจากการส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนแบบบรรจุกระป๋องแล้ว ประเทศไทยยังส่งออกในรูปของฝักสด โดยการปอกเปลือกแล้วบรรจุในถุงพลาสติก โฟมหรือกล่องส่งไปจำหน่ายยังประเทศใกล้เคียง เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮ่องกง และบางประเทศในยุโรปอีกด้วย เช่น เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ เป็นต้น

ข้าวโพดฝักอ่อนจึงเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ทำรายได้ได้ดีทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศซึ่งมีแนวโน้มของการส่งออกสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดมา จากสถิติการส่งออกชี้ให้เห็นเด่นชัดว่าอุตสาหกรรมข้าวโพดฝักอ่อนในประเทศยังมีอนาคตที่ค่อนข้างดีในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ปี 2530-2534 สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติได้บรรจุให้ข้าวโพดฝักอ่อนเป็นพืชประเภทหนึ่งที่อยู่ในโครงการตามแผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงานเพื่อเร่งรัดช่วยให้เกษตรกรผลิตเป็นพืชเพื่อการอุตสาหกรรมและการส่งออกของประเทศ

ตารางที่ 1-1 ปริมาณและมูลค่าการส่งข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋องปี 2517-2532

ปี	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
2517	67,047	840,036
2518	57,482	1,370,203
2519	234,175	3,579,257
2520	552,503	8,908,809
2521	489,399	9,534,587
2522	865,882	17,330,139
2523	916,491	21,378,203
2524	962,261	22,436,853
2525	1,495,670	36,516,244
2526	4,014,206	89,589,326
2527	4,468,261	101,130,568
2528	6,280,621	141,469,140
2529	11,316,892	230,628,983
2530	17,218,515	334,861,118
2531	23,395,916	451,327,002
2532 (ม.ค.-พ.ย.)	29,892,715	640,301,495
2532 (1)	32,610,234	698,510,712

ที่มา (1) : สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร (ตัวเลขประมาณการ)
ศูนย์บริการส่งออก กรมพาณิชย์สัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1-2 มูลค่าการส่งออกข้าวโพดผักอ่อนบรรจุกระป๋องของประเทศไทย จำแนกตามประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ปี 2530 - 2531

ประเทศผู้นำเข้า	2530		2531	
	มูลค่า (บาท)	%	มูลค่า (บาท)	%
สหรัฐอเมริกา	123,632,443	36.92	189,829,003	42.06
เยอรมัน	38,890,959	11.61	22,733,267	5.04
ญี่ปุ่น	57,309,019	17.11	88,658,561	19.64
ออสเตรเลีย	26,748,494	7.99	32,955,592	7.30
แคนาดา	21,788,460	6.51	29,030,288	6.43
ฝรั่งเศส	4,530,357	1.35	4,780,005	1.06
ฮ่องกง	13,447,112	4.02	13,768,291	3.05
สวิตเซอร์แลนด์	3,883,056	1.16	3,390,688	0.75
สิงคโปร์	7,691,895	2.30	11,142,284	2.47
อังกฤษ	9,340,118	2.79	18,197,890	4.03
เนเธอร์แลนด์	4,883,054	1.46	6,338,506	1.40
มาเลเซีย	1,955,355	0.58	1,890,941	0.42
เดนมาร์ก	6,358,584	1.90	10,098,429	2.24
นิวซีแลนด์	2,265,290	0.68	4,393,854	0.97
ซาอุดิอาระเบีย	464,582	0.14	359,710	0.08
เบลเยี่ยม	2,542,499	0.76	127,446	0.03
อื่น ๆ	9,129,841	2.73	13,632,247	3.02
รวม	334,861,118	100.00	451,327,002	100.00

ที่มา : ศูนย์บริการส่งออก กรมพาณิชย์สัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1-3 รายชื่อจังหวัดที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมากใน 10 อันดับแรก ของประเทศ ปี 2531/32

จังหวัด	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย กิโลกรัม/ไร่
1. กาญจนบุรี	13,599	1,154
2. ราชบุรี	13,298	955
3. เชียงราย	9,289	776
4. สมุทรสาคร	8,706	755
5. นครราชสีมา	7,081	1,689
6. ลำพูน	4,920	571
7. นครปฐม	4,847	1,164
8. กาฬสินธุ์	4,117	972
9. เชียงใหม่	3,738	803
10. พะเยา	1,760	1,307
11. พิจิตร	1,133	1,100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายพืชผัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของประเทศได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ตามข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายพืชผักพบว่าในปี 2530/31 มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 60,072 ไร่ แต่ในปี 2531/32 พื้นที่เพาะปลูกเพิ่มเป็น 82,327 ไร่ ในท้องที่เขตภาคกลางซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ที่ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อการส่งออกที่ได้ดีทั้งปริมาณและคุณภาพคือ จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 4,847 และ 13,298 ไร่ ตามลำดับ ในปี 2531/32 (ตารางที่ 1-3) ที่แล้วมานี้ จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนแบบร่องลูกฟูกกันมากอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนแบบร่องลูกฟูกนี้ ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการปลูก ซึ่งหากทราบต้นทุนและค่าใช้จ่ายของการปลูกแล้วจะช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะทำการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนแบบร่องลูกฟูกนี้ดีหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนในสภาพพื้นที่ปลูกแบบร่องลูกฟูกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน

2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค รวมถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนการปลูก

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลตอบแทนต่อไร่จากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ของพื้นที่ปลูกมากกว่า 10 ไร่ สูงกว่าผลตอบแทนต่อไร่จากการปลูกในพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ อย่างมีนัยสำคัญ

2. ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อต้นทุนมากที่สุด คือ การใช้ปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะทำการศึกษาถึงต้นทุนจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในสภาพพื้นที่ปลูกแบบร่องลูกฟูก รวมทั้งผลตอบแทนที่เกษตรจะได้รับ โดยได้เลือกสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างจากข้อมูลในระหว่างเดือน

กันยายนถึงเดือนธันวาคม ของปี 2532 จากเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมากและปลูกกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสน ของจังหวัดนครปฐม อำเภอโพธารามและอำเภอบ้านโป่ง ของจังหวัดราชบุรี โดยการศึกษาจะแบ่งเป็น

1. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของข้าวโพดฝักอ่อน ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ชนิดและพันธุ์ที่ใช้ปลูก

2. ศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน การบำรุงรักษา การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนวิธีการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน

3. ศึกษาถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

4. ศึกษาถึงผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

5. ศึกษาจากกลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนไม่เกิน 10 ไร่ และกลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกมากกว่า 10 ไร่

<u>วิธีการศึกษาและค้นคว้า</u>

รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหนังสือเผยแพร่ต่าง ๆ เกี่ยวกับข้าวโพดฝักอ่อน รวมทั้งข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สภาวิจัยแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม และสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลขั้นต้นเพื่อใช้เป็นแนวทาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการสุ่มตัวอย่าง และการสร้างแบบสอบถามรวมถึงใช้เป็นแนวทางในการเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามต่อไป

2. สำรวจและออกแบบสอบถามจากเกษตรกรโดยตรง ซึ่งจะทำการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 จังหวัดนครปฐม จะทำการสำรวจและออกแบบสอบถามจากเกษตรกรผู้ปลูกไม่เกิน 10 ไร่ จำนวน 58 ราย จากเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 290 ราย และจากเกษตรกรผู้ปลูกสูงกว่า 10 ไร่ จำนวน 12 ราย จากเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 60 ราย

2.2 จังหวัดราชบุรี จะทำการสำรวจและออกแบบสอบถามจากเกษตรกรผู้ปลูกไม่เกิน 10 ไร่ จำนวน 40 ราย จากเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 200 ราย และจากเกษตรกรผู้ปลูกสูงกว่า 10 ไร่ จำนวน 10 ราย จากเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 50 ราย

3. สอบถามเกี่ยวกับราคาและปริมาณความต้องการจากพ่อค้าผู้รับซื้อผลิตผลจากเกษตรกรในเขตจังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี

4. เก็บรวบรวมรายจ่ายเพื่อคำนวณต้นทุนการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ทั้งนี้จะแบ่งรายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็น 2 ประเภท คือ

ก. รายจ่ายลงทุน เป็นรายจ่ายที่จ่ายออกไปเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า 1 งวดของการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ซึ่งจะนำมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายของแต่ละงวดการปลูกโดยการเฉลี่ยตามอายุการใช้งาน รายจ่ายดังกล่าวได้แก่ ค่ายกร่องลูกฟูก ค่าเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

ข. รายจ่ายประจำ เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละงวดของการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน รายจ่ายดังกล่าวได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

5. คำนวณต้นทุนการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนต่อไร่ และต่อกิโลกรัมเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ

6. วิเคราะห์ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

7. วิเคราะห์นัยสำคัญทางสถิติของต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ตามขนาดที่ทำการศึกษาโดยใช้ F-Test และ T-Test

8. วิเคราะห์ถึงปัญหาในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เกษตรกรหรือผู้ลงทุนจะได้ทราบถึงต้นทุนการปลูกและผลตอบแทนที่จะได้รับอย่างถูกต้องตลอดจนทราบถึงข้อบกพร่องหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนเป็นการค้า

2. ทางสถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สภาวิจัยแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฯลฯ จะได้อาศัยข้อมูลที่ได้รับประกอบกับวิชาการเกษตรเพื่อทำการแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนกันมากขึ้นต่อไป

3. ผู้ที่สนใจโดยทั่วไป บริษัทลงทุนอุตสาหกรรม จะได้รับประโยชน์และได้รับความรู้เกี่ยวกับข้าวโพดฝักอ่อนถึงต้นทุนของการผลิต ผลตอบแทนที่จะได้รับ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจได้ ตลอดทั้งประโยชน์คุณค่าทางโภชนาการและรายได้ที่เกษตรกร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับ

4. เกษตรกรสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้ว่า ควรจะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนในพื้นที่ของตนดีหรือไม่ และผู้ลงทุนสามารถตัดสินใจได้ว่า ควรจะเน้นการลงทุนปลูกข้าวโพดฝักอ่อนในพื้นที่ไหน และปลูกในลักษณะใด เพื่อที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำและได้ผลตอบแทนสูง